

زمینه‌های مشارکت تجاری بین ایران و کره جنوبی

مسعود هاشمیان* یوسف حسن پور*

مزیت تجاری / مشارکت تجاری / ایران و کره جنوبی / شاخص عملکرد تجاری /
شاخص مزیت نسبی آشکار شده

چکیده

برای توسعه همکاری‌های اقتصادی - تجاری با کشورهای مختلف جهان، برنامه‌ریزی‌های منسجم و دقیقی لازم است. لازمه انجام برنامه‌ریزی‌های دقیق در این خصوص نیز شناخت کافی از توانایی‌های اقتصادی و تجاری کشورهای است که به عنوان شریک تجاری انتخاب می‌شوند. مقاله حاضر با این هدف زمینه‌های مشارکت تجاری بین ایران و کره جنوبی را جهت استفاده بهتر از فرصت‌های تجاری جدید تعریف و شناسایی می‌کند. در بیشتر مطالعات تجربی مشابه برای شناسایی پتانسیل تجاری بین کشورها از شاخص‌ها و معیارهایی استفاده شده است که به نوعی نشان‌دهنده درجه تکمیل بالقوه تجاری می‌باشند. در این مقاله اولاً، با استفاده از طبقه‌بندی مرکز تجارت بین‌الملل در قالب کدهای سه رقمی، شدت تشابه تجاری بین دو کشور ایران و کره جنوبی محاسبه شده است. ثانیاً، به منظور بررسی دقیق شدت تشابه در زیربخش‌های مختلف در قالب ۱۴ گروه کالایی شاخص درجه تشابه محاسبه شده و سپس به استفاده از شاخص عملکرد تجاری (TPI) و شاخص مزیت نسبی آشکار شده (RCA) به ارائه مزیت‌های تجاری بین دو کشور پرداخته شده است و در پایان توصیه‌های سیاستی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی - تجاری بین دو کشور

* پژوهشگر مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی

ایران و کره جنوبی ارائه گردیده است.

مقدمه

ج.ا. ایران در طی سالهای اخیر، حرکت‌های جدیدی را در راستای اهداف برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به منظور رونق بخشیدن به روابط تجاری خود با دیگر کشورها، با تاکید بر تنش زدایی، در دستور کار خود قرار داده است. این حرکت ارزشمند باعث شده که اعتماد بسیاری از کشورها به ویژه کشورهای تازه صنعتی شده نظیر کره جنوبی نسبت به توسعه بیشتر مراودات اقتصادی با ایران جلب گردد. بطوری که زمینه‌های تازه‌ای برای گسترش همکاری‌های اقتصادی و تجاری با این کشورها در سطح نسبتاً وسیعی گشوده شده است که می‌بایست به نحو مطلوب از آن بهره‌برداری نمود.

بهره‌برداری بهینه از فضای ایجاد شده، برنامه‌ریزی‌های منسجم و دقیقی را می‌طلبد. نخستین مرحله از فرآیند برنامه ریزی در این زمینه، فراهم آوردن بسترهای لازم جهت توسعه همکاری‌های اقتصادی - تجاری با این گونه کشورها است. در این راستا ضرورت دارد که وضعیت اقتصادی - تجاری کشورهای هدف با توجه به سیاست‌های جدید ج.ا. ایران مورد بررسی قرار گرفته و فرصت‌های تجاری جدید تعریف و شناسایی شوند.

۱. بررسی اجمالی وضعیت اقتصادی کره جنوبی

کره جنوبی با چهل سال تلاش و تجربه در نیل به توسعه اقتصادی، امروزه یکی از چهار بیر آسیای جنوب شرقی به حساب می‌آید. شروع این فرآیند به سال ۱۹۶۲ برمی‌گردد که در آن زمان درآمد سرانه این کشور کمتر از ۱۰۰ دلار و ارزش صادرات آن کمتر از ۶۰ میلیون دلار بوده است.

در حال حاضر درآمد ناخالص ملی سرانه^۱ کره جنوبی بالغ بر ۱۷۳۴۰ دلار می‌باشد که در میان بیش از ۲۰۰ کشور جهان رتبه ۴۷ را به خود اختصاص داده است و بر اساس طبقه‌بند بانک جهانی جزو کشورهای با سطح درآمد متوسط به بالا محسوب می‌گردد. همچنین در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۵ نرخ رشد اقتصادی (GDP) آن حدود ۳/۹ درصد

1. GNI per Capita (purchasing power parity, \$)

بوده است.^۲

در حال حاضر متوسط نرخ تعرفه^۳ این کشور حدود ۸/۷ درصد می‌باشد که در مقایسه با کشورهای نظیر اندونزی (۱۰/۹ درصد)، تایلند (۲۱/۶ درصد)، تایوان (۸/۸ درصد) و بنگلادش (۲۲ درصد)، باز هم پایین‌ترین نرخ را داراست. سهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کره جنوبی از تولید ناخالص داخلی^۴ در سال ۱۹۸۸، ۰/۵ درصد بوده است که در سال ۲۰۰۰ به بیش از ۲ درصد افزایش یافته؛ در حالی که این نسبت برای کشورهای نظیر اندونزی، مالزی و تایلند در همان سال به ترتیب ۰/۹، ۰/۸ و ۱/۸ درصد می‌باشد.^۵

علیرغم اجرای سیاست‌های اقتصادی و تجاری آزاد در طول دهه ۸۰ و ۹۰، وقوع بحران اقتصادی و مالی در نوامبر ۱۹۹۷ در منطقه آسیای جنوبی شرقی، باعث سقوط شدید نرخ برابری واحد پول این کشور با ارزهای معتبر دنیا شد. علاوه بر آن، این کشور رشد اقتصادی منفی را طی آن سالها تجربه کرد. این امر موجب شد تا روند کاهش محدودیت‌های تجاری و اقتصادی این کشور متوقف شده و متفاوت از دوره قبل از بحران شود. اما با این وجود شاخص درجه آزادی اقتصادی این کشور در مقایسه با ۱۵۵ کشور جهان در سال ۱۹۹۶ از ۲/۳ به ۲/۲۵ طی سالهای ۱۹۹۷ و ۹۸ کاهش یافت؛ هر چند که برای سال ۲۰۰۲ پیش‌بینی می‌شود این شاخص تا حدودی افزایش یافته و به ۲/۵ برسد.

لازم به توضیح است که شاخص مذکور هر چه به ۵ نزدیک باشد اقتصاد بسته‌تر، و هر چقدر به صفر نزدیک شود، اقتصاد بازتر تلقی می‌شود. با این ترتیب و با در نظر گرفتن این شاخص، جایگاه کره جنوبی از رتبه ۲۲ در سال ۱۹۹۶ (و پس از بحران مالی جنوب شرقی آسیا) به رتبه ۳۸ در سال ۲۰۰۲ تنزل کرد (جدول ۱)، این امر بیانگر آن است که اقتصاد کره جنوبی تا حدودی به سمت یک اقتصاد بسته گرایش پیدا کرده است. اما شاخص درجه آزادی تجاری این کشور در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۶ همواره عدد ثابت ۳ بوده است.^۶ ثابت بودن این شاخص نشان‌دهنده آن است که درجه آزاد بودن بخش تجارت خارجی

2. www.worldbank.org (1/5/2002)

3. Simple mean tariff

4. Gross foreign direct investment (% of ppp GDP)

5. World bank, world Development Indicators, 2002.

۶. همان ماخذ

این کشور برخلاف سایر فعالیت‌های اقتصادی و مالی، چندان کاهش نیافته است.^۷ هر چند که میزان آزاد بودن فعالیت‌های تجاری کره جنوبی و جایگاه آن هنوز با میزان آزادی فعالیت‌های تجاری و جایگاه ایران قابل مقایسه نیست، اما به نظر می‌آید که کره جنوبی با اتخاذ یک سیاست ارزی ویژه، از حیث تجاری سعی در حفظ رابطه مبادله خود دارد تا بدین وسیله تراز تجاری خود را همواره مثبت نگه دارد.

جدول ۱- روند شاخص آزادی اقتصادی دو کشور ایران و کره جنوبی

کره جنوبی		ایران		دوره
رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	
۲۲	۲/۳۰	۱۳۶	۴/۶۵	۱۹۹۶
۲۴	۲/۲۵	۱۴۵	۴/۷	۱۹۹۷
۲۱	۲/۲۵	۱۵۰	۴/۷	۱۹۹۸
۲۶	۲/۲۵	۱۵۴	۴/۵۵	۱۹۹۹
۳۳	۲/۴	۱۵۴	۴/۵۵	۲۰۰۰
۲۹	۲/۲۵	۱۵۱	۴/۷	۲۰۰۱
۳۸	۲/۵۰	—	—	۲۰۰۲

مأخذ: منتج از سایت اینترنتی (۱۵/۰۵/۲۰۰۲) www.heritage.org

در حال حاضر این کشور با اعمال برخی اصلاحات اقتصادی و تجاری و ایجاد برخی محدودیت‌های اقتصادی توانسته است بحران نوامبر ۱۹۹۷ را با موفقیت پشت سر بگذارد و نرخ رشد اقتصادی بیش از ۸ درصد را تجربه نماید. اگر چه این کشور با نرخ بیکاری ۶/۸ درصدی در طی سالهای اخیر مواجه است^۸ که در مقایسه با سایر کشورهای تازه صنعتی نظیر مالزی (۲/۵ درصد)، اندونزی (۵/۵ درصد)، سنگاپور (۳/۲ درصد) و تایلند (۳/۴ درصد) از نرخ بیکاری بالاتری برخوردار می‌باشد^۹، اما انتظار می‌رود که با استمرار رشد

^۷ موسسه Heritage foundation هر ساله شاخص آزادی اقتصادی را برای تمام کشورها منتشر می‌کند

برای اطلاعات بیشتر به سایت اینترنتی آن مراجعه شود: www.heritage.org

^۸ . آمارمقایسه‌ای مربوط به سال ۱۹۹۸ می‌باشد.

^۹ . آمارهای جدید آن در دسترس نمی‌باشد. برای اطلاع بیشتر به نرم‌افزار اطلاعات اقتصادی کشورها

(WDI) از انتشارات بانک جهانی مراجعه نمایید.

اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در سالهای آتی، نرخ بیکاری تا حدودی تخفیف یابد. به نظر می‌رسد با توجه به توانمندی‌های اقتصادی و تجاری کره جنوبی در اقتصاد بین‌الملل و موقعیت جغرافیایی این کشور به عنوان دروازه‌ای جهت دستیابی به بازار کشورهای جنوب شرقی آسیا، توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری با این گونه کشورها، منافع دو جانبه زیادی را برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران فراهم آورد.

در این مقاله تلاش می‌شود با کمک گرفتن از معیارهای تعیین زمینه‌های بالقوه توسعه همکاری‌های تجاری بر حسب بخشی، به این سوال اساسی پاسخ داده شود که با توجه به ساختار تجارت کالایی میان دو کشور ایران و کره جنوبی زمینه‌های توسعه همکاری‌های اقتصادی در چه بخش‌هایی بیشتر می‌باشد.

۲. ادبیات موضوع

در برخی از مطالعات تجربی بر این نکته تأکید شده است که یکی از عوامل مؤثر در افزایش تجارت بین دو کشور، بالا بودن تشابه صادرات - واردات بین آنها است، به طوری که ترکیب صادرات یک کشور مشابه ترکیب واردات کشور طرف تجاری آن باشد. در این صورت است که استفاده از ابزارها و معافیت‌های تعرفه‌ای برای هر دو کشور مفید خواهد بود. لیکن برخی محققان اقتصادی همچون میدولیندر بخش‌های مختلفی را به همراه ارائه برخی شواهد تجربی خود مطرح کرده‌اند که نشان می‌دهد استفاده از معافیت‌های تعرفه‌ای بین کشورهایی با اقتصاد مشابه، نتایج مطلوبی را برای هر دو کشور در پی خواهد داشت. استدلال محققان اخیر عمدتاً براساس تشابه ترجیحات مطلوبیت بین کشورها است که برحسب درآمد سرانه نشان داده شده است.^{۱۰}

هر چند که فرضیه لیندر حتی برای بسیاری از کشورها توسط محققانی همچون توماس کندی آزمون شده، ولی نتایج در تمامی موارد یکسان نبوده است. آنچه که مسلم است دویا چند کشور زمانی به طور مؤثر با یکدیگر همکاری خواهند نمود که مطمئن باشند

۱۰. صنایعی (۱۳۷۸)

منافع خالص آنها در وضعیت همکاری دوجانبه نسبت به روش‌های دیگر بیشتر است. بدین ترتیب یکی از ابزارهای لازم به منظور شناسایی پتانسیل تجاری و زمینه‌های همکاری میان کشورها استفاده از شاخص‌ها و معیارهایی است که به نوعی نشان‌دهنده درجه تکمیل بالقوه تجاری باشد.

در مطالعات تجربی برای مقایسه ترکیب کالایی جریان‌های تجاری میان کشورها، چندین روش وجود دارد که همگی با استفاده از آمار مستقیم صادرات و واردات انجام می‌گیرد. شایان ذکر است که اکمال تجاری در واقع از مقایسه درجه همخوانی صادرات یک کشور با واردات کشور شریک در مقایسه با واردات دنیا شکل می‌گیرد. به بیان دیگر اکمال تجاری اندازه‌گیری می‌کند که تا چه حد تخصص‌گرایی یک کشور در صادرات، تکمیل‌کننده تقاضای وارداتی کشور دیگر است. بنابراین معیار مذکور، پتانسیل همکاری دوجانبه را اندازه‌گیری می‌کند نه قدرت در تجارت را.

آنچه که در بسیاری از مطالعات تجربی برای اندازه‌گیری میزان اکمال تجاری یا به عبارت دیگر شدت تشابه صادرات-واردات کشور ما مورد استفاده قرار گرفته استفاده از شاخص کوزین بوده است که به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$\text{Cos}x_{ij} = \frac{\sum_{p=1}^n x_{ip} m_{jp}}{\left(\sum_{p=1}^n x_{ip}^2 \sum_{p=1}^n m_{jp}^2 \right)^{1/2}}$$

x_{ip} : صادرات کشور i از کالای p به جهان؛

m_{jp} : واردات کشور i از کالاهای p به جهان.

با توجه به رابطه فوق چنانچه ترکیب کالایی صادرات کشور i با واردات کشور j یکسان باشد، درجه تکمیل تجاری کامل خواهد بود و $\text{Cos} x_{ij}$ برابر یک می‌شود. از طرفی چنانچه شاخص فوق به عدد صفر نزدیک باشد نشان‌دهنده آن است که الگوهای کالایی کشور صادرکننده و واردکننده شبیه به هم نمی‌باشد.

این شاخص برای اولین بار در کتاب اقتصاد ریاضی "روی آلن" در سال ۱۹۵۷ مطرح

گردید و در حال حاضر در بسیاری از مطالعات تجربی مورد استفاده قرار می‌گیرد^{۱۱}. در مقاله حاضر، با استفاده از طبقه‌بندی مرکز تجارت بین‌الملل (ITC) در قالب کدهای سه رقمی، شدت تشابه تجاری بین دوکشور ایران و کره جنوبی محاسبه شده و سپس به منظور بررسی دقیق شدت تشابه در بخش‌های مختلف، با استفاده از طبقه‌بندی مرکزی تجارت بین‌الملل (ITC) شاخص فوق برای ۱۴ گروه کالایی به همراه زیر گروه‌های کالایی آنها در سال ۲۰۰۰-۱۹۹۷ محاسبه گردیده است، جدول شماره (۲).

جدول ۲- طبقه بندی گروه کالایی براساس مرکز تجارت بین‌الملل (ITC)

شماره گروه	شرح لاتین	شرح فارسی	تعداد زیرگروه
۱	Fresh food agro-based products	مواد غذایی خام تازه کشاورزی (حیوانات زنده، سبزیجات، پنبه و غیره)	۲۹
۲	Processed food and agro-based products	مواد غذایی فرآوری شده (شیر - فرآورده‌های غله - تنباکو - مصنوعات روغن‌ها و غیره)	۳۰
۳	Wood, wood products and paper	چوب، تولیدات چوبی و کاغذ	۱۲
۴	Yarn, fabrics and textiles	نخ بافندگی، پارچه و منسوجات	۹
۵	Chemicals	مواد شیمیایی (کاتوچو، عناصر شیمیایی، داروها، پلیمرها، پلاستیک و غیره)	۳۸
۶	Leather and Leather products	چرم و تولیدات چرمی (از قبیل کفش)	۵
۷	Metal and other basic manufacturing	فلزات و مصنوعات اساسی (سیمان - سفال - شیشه - آهن - استیل - فولاد - ابزارهای اساسی و غیره)	۳۲
۸	Non-electrics machinery	ماشین‌های غیرالکتریکی (موتورها - تراکتورها - ماشین‌های تراش - پمپ‌ها و غیره)	۲۷
۹	Computers, telecomm, con, electronics	تجهیزات الکترونیکی رایانه‌ها - تجهیزات ارتباطات تلفنی - دستگاه‌های الکترونیکی مصرفی)	۷
۱۰	Electronic components	قطعات الکترونیکی	۷
۱۱	Transport equipments	تجهیزات حمل و نقل (وسایل نقلیه موتوری - دوچرخه و موتورسیکلت‌ها - هواپیما - کشتی و قایق)	۹
۱۲	Clothing	پوشاک	۷

ادامه جدول ۲-

11. Abdalla, Adil (1997)

شماره گروه	شرح لاتین	شرح فارسی	تعداد زیرگروه
۱۳	Misc. manufacturing	کالاهای متفرقه صنعتی (تجهیزات پزشکی و بهداشتی - وسایل اندازه‌گیری - ساعت‌های مچی - مهمات - ابزارهای موسیقی)	۲۵
۱۴	Minerals	فرآورده‌های نفتی (نفت خام - گاز و سایر فرآورده‌های نفتی)	۲۰

www.intracen.org (Trade performance Index)

ماخذ: سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌الملل (برای اطلاع بیشتر به ضمیمه شماره ۱ مراجعه شود)

پس از اندازه‌گیری شدت تشابه تجاری بین دو کشور ایران و کره جنوبی، با استفاده از شاخص عملکرد تجاری^{۱۲} و مزیت نسبی آشکار شده^{۱۳} به ارائه مزیت‌های تجاری بین دو کشور پرداخته می‌شود.

۳. بررسی صادرات کره جنوبی و واردات ایران

نتایج خلاصه شده حاصل از محاسبات شاخص Cosin بین بردار صادرات کره جنوبی و واردات ایران در جدول (۳) نشان داده شده است. متوسط شاخص Cosin به طور کلی بین بردار صادرات کره جنوبی و واردات ایران در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۷ حدود ۰/۲۵۳ برآورد شده است. شاخص فوق نشان‌دهنده ضعیف بودن شدت تشابه بین ترکیب صادرات کره جنوبی و واردات ایران می‌باشد. (جدول شماره ۳). نتایج مبین این است که، ترکیب صادرات کره جنوبی با واردات ایران شبیه به هم نبوده و در مجموع تفاوت زیادی وجود دارد. اما چنانچه شاخص Cosin بین هر یک از بخش‌های ۱۴ گانه مورد محاسبه قرار گیرد، می‌توان شدت تشابه صادرات کره جنوبی و واردات ایران را در بخش‌های مختلف براساس

۱۲. Trade Performance Index (شاخص عملکرد تجاری (TPI) همه ساله توسط مرکز تجارت بین‌الملل برای کلیه کشورها در بخش‌های ۱۴ گانه محاسبه و در سایت اینترنتی آن مرکز قابل دسترسی است. شاخص فوق مجموعه‌ای از ۲۰ شاخص تجاری می‌باشد. جهت اطلاع بیشتر به سایت اینترنتی Intracen.org مراجعه نمایید.

۱۳. Revealed comparative advantage (شاخص فوق با استفاده از فرمول بالاسا محاسبه و در سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌الملل موجود می‌باشد).

زیاد، متوسط و ضعیف تقسیم‌بندی نمود^{۱۴}.

جدول شماره ۳- شاخص شدت تشابه در بین ترکیب صادرات کره جنوبی و واردات ایران به تفکیک گروه‌های مختلف کالایی

درجه اهمیت	میانگین	سال				شماره گروه کالایی
		۲۰۰۰	۱۹۹۹	۱۹۹۸	۱۹۹۷	
کم	۰/۰۳۱	۰/۰۱۷	۰/۰۲۰	۰/۰۷۳	۰/۰۱۴	۱
کم	۰/۱۴۳	۰/۱۱۳	۰/۱۲۱	۰/۱۶۰	۰/۱۷۸	۲
زیاد	۰/۹۷۵	۰/۹۶۸	۰/۹۷۲	۰/۹۷۸	۰/۹۸۰	۳
متوسط	۰/۶۹۳	۰/۷۲۷	۰/۶۵۸	۰/۷۶۳	۰/۶۴۴	۴
متوسط	۰/۵۶۰	۰/۵۳۹	۰/۵۱۴	۰/۵۸۲	۰/۶۱۲	۵
متوسط	۰/۶۱۸	۰/۵۲۱	۰/۶۶۱	۰/۴۱۹	۰/۸۷۰	۶
زیاد	۰/۸۵۰	۰/۸۱۹	۰/۸۴۰	۰/۸۷۸	۰/۸۶۴	۷
زیاد	۰/۷۰۰	۰/۷۴۷	۰/۵۳۶	۰/۷۴۱	۰/۷۷۶	۸
زیاد	۰/۸۰۱	۰/۸۴۰	۰/۸۹۴	۰/۷۶۲	۰/۷۰۷	۹
متوسط	۰/۴۷۸	۰/۵۴۸	۰/۵۴۰	۰/۴۲۴	۰/۳۹۸	۱۰
کم	۰/۱۵۷	۰/۱۴۵	۰/۱۸۳	۰/۱۳۳	۰/۱۶۸	۱۱
کم	۰/۳۰۶	۰/۵۹۸	۰/۳۰۴	۰/۲۰۴	۰/۲۱۷	۱۲
کم	۰/۲۹۲	۰/۳۹۶	۰/۲۲۲	۰/۲۴۴	۰/۳۰۳	۱۳
زیاد	۰/۷۵۵	۰/۸۸۷	۰/۶۴۴	۰/۶۹۲	۰/۷۹۶	۱۴
کم	۰/۲۵۳	۰/۲۶۱	۰/۲۲۸	۰/۲۵۰	۰/۲۷۴	کل

مأخذ: یافته‌های تحقیق

* آن دسته از گروه‌های کالایی که شدت تشابه بین ۰/۷-۱ باشد درجه اهمیت آن زیاد و آن دسته از گروه‌های کالایی که شاخص فوق برای آنها بین ۰/۶۹۹-۰/۴ درجه اهمیت آن متوسط و گروه‌های کالایی کمتر از ۰/۴، درجه اهمیت کم طبقه‌بندی می‌شود.

۱۴. طبقه‌بندی فوق براساس نظرات کارشناسی محققان می‌باشد.

جدول ۴- مقایسه تطبیقی عملکرد تجاری ایران و کره در گروه‌های مختلف کالایی

رتبه تغییرات عملکرد تجاری در طی ۱۹۹۶-۲۰۰۰		رتبه عملکرد تجاری در سال ۲۰۰۰			شماره طبقه‌بندی	گروه کالایی
کره	ایران	کره	ایران	آخرین رتبه		
۴۶	۶۳	۷۲	۸۲	۱۶۸	۱	مواد خام غذایی
۵۶	۷۹	۵۴	۸۴	۱۴۱	۲	محصولات غذایی فرآوری شده
۲۴	-	۴۲	-	۱۱۷	۳	فرآورده‌های چوبی
۳۴	۴۳	۳	۳۵	۱۰۹	۴	منسوجات
۴۶	۲۶	۱۰	۶۸	۱۲۵	۵	فرآورده‌های شیمیایی
۷۹	-	۶	-	۸۶	۶	فرآورده‌های چرمی
۸	۱۲	۱۱	۶۰	۱۳۰	۷	مصنوعات اساسی
۴۶	-	۱۸	-	۹۴	۸	ماشین آلات غیرالکترونیکی
۱۹	-	۴	-	۶۸	۹	تجهیزات الکترونیک
۴۳	-	۷	-	۹۲	۱۰	قطعات الکترونیکی
۴۲	-	۴	-	۸۵	۱۱	تجهیزات حمل و نقل
۴۷	۸	۳	۵۷	۱۱۴	۱۱	پوشاک
۶۰	-	۲۵	-	۱۱۹	۱۳	کالاهای صنعتی متفرقه
۶۹	۵۰	۵۱	۳۹	۱۴۵	۱۴	فرآورده‌های معدنی و فسیلی

مأخذ: سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌المللی (ITC) (۲۰۰۲) www.Intracen.org

جدول ۵- مزیت نسبی آشکار شده بر حسب گروه‌های مختلف کالایی طبق طبقه‌بندی مرکز تجارت بین‌الملل در سال ۲۰۰۰

شماره گروه	گروه کالایی	شاخص مزیت نسبی آشکار شده (RCA)
۱	مواد خام غذایی	۰/۲۴
۲	محصولات غذایی فرآوری شده	۰/۱۹
۳	فرآورده‌های چوبی	۰/۳۴
۴	منسوجات	۲/۸۵
۵	فرآورده‌های شیمیایی	۰/۹۳
۶	فرآورده‌های چرمی	۱/۲۲

۰/۹۸	۰/۲۵	مصنوعات اساسی	۷
------	------	---------------	---

ادامه جدول ۵-

شماره گروه	گروه کالایی	شاخص مزیت نسبی آشکار شده (RCA)
۸	ماشین آلات غیرالکترونیکی	۰/۵۹
۹	تجهیزات الکترونیکی	۱/۸۱
۱۰	قطعات الکترونیکی	۱/۷۸
۱۱	تجهیزات حمل و نقل	۱/۱۲
۱۲	پوشاک	۰/۹۰
۱۳	کالاهای صنعتی متفرقه	۰/۵
۱۴	فرآورده‌های معدنی و فسیلی	۷/۴۹

مأخذ: سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌الملل

* علامت (-) بدان مفهوم است که به دلیل حجم صادرات پایین ایران در محاسبات منظور نشده است.

شدت تشابه ترکیب صادرات کره جنوبی و واردات ایران در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۹ برای گروههای کالایی به ترکیب فرآورده‌های چوبی (۰/۹۷۵)، مصنوعات اساسی و محصولات فلزی (۰/۸۵۰) تجهیزات الکترونیکی (۰/۸۰۱) فرآورده‌های معدنی (۰/۷۵۵) و ماشین آلات غیرالکترونیکی (۰/۷۰۰) زیاد بوده است. در واقع در گروههای کالایی فوق ترکیب صادرات کره جنوبی با واردات ایران از شدت تشابه بالایی برخوردار بوده است. از میان گروه کالایی فوق رتبه عملکرد تجاری کره جنوبی (در مقایسه با سایر کشورها) در گروههای کالایی نظیر تجهیزات الکترونیکی، مصنوعات اساسی و محصولات فلزی، ماشین آلات غیرالکترونیکی، فرآورده‌های چوبی، و فرآورده‌های معدنی به ترتیب ۴، ۱۱، ۱۸، ۴۲، ۵۱ بوده است. نتایج فوق نشان می‌دهد که کره جنوبی تنها در صادرات تجهیزات الکترونیکی، مصنوعات اساسی و محصولات فلزی و ماشین آلات غیرالکترونیکی در مقایسه با سایر شرکای تجاری ایران از عملکرد تجاری بالایی برخوردار می‌باشد. لیکن براساس گزارشات مرکز تجارت بین‌الملل (ITC) کره جنوبی از میان گروههای کالایی که از شدت تشابه ترکیب صادراتی آن با واردات ایران زیاد می‌باشد، تنها در صادرات تجهیزات الکترونیکی از مزیت نسبی برخوردار می‌باشد.

نگاهی به گرایشات بازار ایران در زمینه محصولات وارداتی از گروه کالایی تجهیزات الکترونیکی، نشان می‌دهد^{۱۵} که عمده‌ترین اقلام وارداتی ایران از این گروه کالایی، به ترتیب شامل تجهیزات الکترونیکی برای تلفن، تلگراف، تلکس و اجزاء و قطعات آن^{۱۶} (۲۴۴/۹ میلیون دلار)، کامپیوتر و تجهیزات آن^{۱۷} (۹۰/۴ میلیون دلار) قطعات مجزا و لوازم ماشین‌های دفتری^{۱۸} (۴۵/۲ میلیون دلار) و گیرنده‌های تلویزیونی^{۱۹} (۴/۶ میلیون دلار) می‌باشد. نکته قابل تأمل این است که این اقلام جزء عمده‌ترین اقلام صادراتی کره جنوبی نیز به حساب می‌آید^{۲۰}. لذا با توجه به نیازهای وارداتی ایران و توانمندی‌های صادراتی کره جنوبی به نظر می‌رسد توسعه روابط تجاری بین دو کشور ایران و کره جنوبی در این قبیل کالاها می‌تواند منافع زیادی برای دو کشور ایجاد نماید و کره جنوبی می‌تواند شریک تجاری بسیار خوبی، در این زمینه، برای ایران به حساب آید.

از میان گروه‌های کالایی که شدت تشابه ترکیب صادراتی کره جنوبی و واردات ایران در آنها، طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۷ در حد متوسط ارزیابی می‌شود می‌توان به ترتیب به منسوجات (۰/۶۹۳) و چرم و فرآورده‌های چرمی (۰/۶۱۸) و فرآورده‌های شیمیایی (۰/۵۶۰) و قطعات الکترونیکی (۰/۴۷۸) اشاره نمود.

نگاهی به عملکرد تجاری کره جنوبی در گروه کالایی فوق در جهان نشان می‌دهد رتبه این کشور از نظر شاخص TPI برای گروه‌های کالایی نظیر منسوجات، چرم و فرآورده‌های چرمی، قطعات الکترونیکی، فرآورده‌های شیمیایی به ترتیب ۳، ۱۰، ۷ و ۶ در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۹ بوده است.

نتیجه فوق نشان می‌دهد که این کشور در صادرات این قبیل کالاها در مقایسه با سایر

۱۵. جهت اطلاعات بیشتر به سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌الملل (ITC) مراجعه نمایید. داده‌ها بر حسب سال ۲۰۰۰ می‌باشد.

16. Telecomms Equipment NES (764)

17. Computer Equipment (752)

18. Office Equip parts / Accs (759)

19. Television Receivers (761)

۲۰. اطلاعات فوق تماماً در سایت اینترنتی مرکز تجارت بین‌الملل (ITC) در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۷

موجود می‌باشد. آمار فوق فقط سال ۲۰۰۰ را شامل می‌شود.

شرکای عمده تجاری ایران از عملکرد بهتری برخوردار می‌باشد. همچنین براساس مزیت نسبی آشکار شده (RCA) این کشور تنها در صادرات منسوجات، فرآورده‌های چرمی و قطعات الکترونیکی به ترتیب از مزیت نسبی آشکار شده ۲/۸۵، ۱/۲۲، ۱/۷۸ برخوردار بوده است.

لیکن با توجه به گرایش‌های بازار ایران در واردات گروه‌های کالایی منسوجات، قطعات الکترونیکی و فرآورده‌های چرمی بایستی اشاره کرد که عمده‌ترین اقلام وارداتی ایران در گروه کالایی منسوجات شامل پارچه و نخ مخصوص^{۲۱} (۱۰۱/۷ میلیون دلار)، نخ پنبه آماده شده برای خرده فروشی^{۲۲} (۹۵/۳۰ میلیون دلار)، پارچه بافته شده مصنوعی^{۲۳} (۶۰ میلیون دلار)، سایر منسوجات بافته شده^{۲۴} (۲۴/۱ میلیون دلار) می‌باشد و در گروه کالایی چرم و فرآورده‌های چرمی به ترتیب شامل کفش^{۲۵} (۰/۳ میلیون دلار)، محصولات چرمی^{۲۶} (۰/۸۷ میلیون دلار) و چرم خام^{۲۷} (۰/۱۶ میلیون دلار) می‌باشد. نتیجه فوق نشان می‌دهد که گرایش‌های وارداتی بازار ایران در زمینه محصولات چرمی بسیار پایین می‌باشد.

در خصوص گروه کالایی قطعات الکترونیکی بایستی اشاره کرد که عمده‌ترین اقلام وارداتی ایران در این خصوص به ترتیب شامل ابزار و ماشین ابزارهای الکترومکانیک^{۲۸} (۱۵۰/۵ میلیون دلار)، تجهیزات مربوط به قطع، توزیع، حراست و انشعاب اتصال جریان‌های برق^{۲۹} (۱۳۷/۵)، ترانزیستورها و آلات همانند نیمه‌هادی^{۳۰} (۱۱۹/۵ میلیون دلار)، دستگاه‌های برقی طبی^{۳۱} (۷۷/۸ میلیون دلار)، قطعات عایق برای ماشین‌ها و دستگاه‌های برقی^{۳۲} (۵۴/۹ میلیون دلار) می‌باشند که به ترتیب رتبه‌های اول تا پنجم، در مقایسه با سایر اقلام وارداتی ایران در این گروه را، به خود اختصاص داده است. علاوه بر این، اقلام فوق

21. Special Yarns/fabrics (657)
22. Textile Yarn (651)
23. Man-Made woven Fabrics (653)
24. Woven Textile fabric Nes (654)
25. Footwear (851)
26. Leather manufactures (612)
27. Leather (611)
28. Electrical Equipment Nes (778)
29. Electric Circuit Equipment (772)
30. Valves/Transistors/Etc (776)
31. Medical Etc Electronic Digital Equipment (774)
32. Electrical Distrib Equipment (773)

بالاترین رتبه را در ترکیب صادراتی کره جنوبی به خود اختصاص داده‌اند. لذا توسعه روابط تجاری بین ایران و کره جنوبی در گروه‌های کالایی فوق قابل توصیه است. همانطوری که در جدول (۳) نشان داده شده، شدت تشابه ترکیب صادرات کره جنوبی و واردات ایران و گروه‌های کالایی نظیر فرآورده‌های خام غذایی (۰/۳۱) محصولات فرآوری شده غذایی (۰/۱۴۳)، تجهیزات حمل و نقل (۰/۱۵۷)، کالاهای متفرقه صنعتی (۰/۲۹۲) و پوشاک (۰/۳۰۶) در سطح بسیار کمی بوده است. بدین ترتیب ترکیب صادراتی کره جنوبی با ترکیب وارداتی ایران در این قبیل گروه‌های کالایی شباهتی در طی سالهای مورد بررسی نداشته‌اند.

کره جنوبی در صادرات کالاهایی نظیر پوشاک و تجهیزات حمل و نقل از حیث رتبه عملکرد تجاری، در مقایسه با سایر کشورها، به ترتیب دارای رتبه‌های ۳ و ۴ می‌باشد و این نشان می‌دهد که این کشور در صادرات پوشاک و تجهیزات حمل و نقل در مقایسه با سایر شرکای عمده تجاری ایران، از عملکرد تجاری بسیار بالایی برخوردار می‌باشد. همچنین براساس شاخص مزیت نسبی آشکار شده بالاسا کره جنوبی در صادرات تجهیزات حمل و نقل از شاخص مزیت نسبی آشکار شده در مقایسه با سایر گروه‌های کالایی این کشور و به میزان ۱/۱۲ برخوردار می‌باشد. لذا ضمن آنکه شدت تشابه صادرات کره جنوبی با واردات ایران در زمینه تجهیزات حمل و نقل پایین می‌باشد ولی با توجه به توانمندی‌های تجاری و صادراتی هر دو کشور در تولید و صادرات تجهیزات حمل و نقل به نظر می‌رسد که استفاده از خدمات مشاوره‌ای کره جنوبی در امور زیربنایی کشور بخصوص در بخش حمل و نقل می‌تواند بسیار مثمر ثمر باشد.

۴. بررسی واردات کره جنوبی و صادرات ایران

آنچه که تاکنون مورد بررسی قرار گرفت زمینه‌های همکاری بین دو کشور ایران و کره جنوبی بر حسب شدت تشابه ترکیب صادرات کره جنوبی و واردات ایران بود. اما جهت بررسی شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی، مجدداً شاخص Cosin برای دو کشور ایران و کره جنوبی محاسبه گردیده و نتایج به دست آمده در جدول

شماره (۶) خلاصه شده است.

همانطوریکه ملاحظه می‌شود، شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در کل گروه‌های مختلف کالایی بدون در نظر گرفتن نفت^{۳۳} در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۹۷ حدود ۰/۰۶۰ برآورد گردیده است. که این شاخص در سال ۲۰۰۰ بالاترین مقدار، در مقایسه با سالهای قبل بوده است. در واقع در طی سالهای ۱۹۹۷ تا سال ۲۰۰۰ شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره از ۰/۰۷۶ به ۰/۰۸۲ در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است. لذا نتیجه فوق نشان می‌دهد که ترکیب صادرات ایران با واردات کره جنوبی از درجه تشابه بسیار کمی برخوردار بوده و از این حیث لازم است که جهت تغییر در چشم‌اندازهای آینده برای گسترش میزان صادرات ایران به کره جنوبی از طرق مختلف، برنامه‌ریزی‌های لازم صورت پذیرد.

بر حسب گروه‌های مختلف کالایی، شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در گروه‌های کالایی نظیر فرآورده‌های معدنی و سوخت‌های فسیلی، تجهیزات الکتریکی، فرآورده‌های چرمی و پوشاک به ترتیب ۰/۹۵۸، ۰/۸۴۰، ۰/۷۱ و ۰/۷۰۴ می‌باشد که در مقایسه با سایر گروه‌های کالایی عدد بالایی را نشان می‌دهد.

۳۳. کد کالایی بر حسب طبقه‌بندی S.I.T.C عدد ۳۳۳ می‌باشد.

جدول شماره ۶- شاخص شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی

درجه اهمیت	دوره	دوره زمانی				شماره گروه کالایی
		۲۰۰۰	۱۹۹۹	۱۹۹۸	۱۹۹۷	
کم	۰/۱۶۷	۰/۱۶۲	۰/۱۴۷	۰/۱۱۴	۰/۲۴۶	۱
کم	۰/۲۷۶	۰/۳۳۹	۰/۳۰۳	۰/۲۴۰	۰/۲۲۱	۲
کم	۰/۲۲۷	۰/۲۶۰	۰/۲۳۵	۰/۱۹۱	۰/۲۲۲	۳
کم	۰/۰۳۸	۰/۰۴۵	۰/۰۳۷	۰/۰۲۵	۰/۰۴۴	۴
متوسط	۰/۵۹۶	۰/۶۱۳	۰/۵۵۵	۰/۵۱۱	۰/۷۰۴	۵
زیاد	۰/۷۱۲	۰/۸۴۵	۰/۶۲۵	۰/۶۳۴	۰/۷۴۵	۶
متوسط	۰/۵۸۹	۰/۶۸۳	۰/۵۱۱	۰/۵۳۹	۰/۶۲۳	۷
متوسط	۰/۵۳۹	۰/۴۴۳	۰/۴۳۴	۰/۷۴۵	۰/۵۳۵	۸
زیاد	۰/۸۴۰	۰/۸۳۳	۰/۷۴۴	۰/۸۶۹	۰/۹۱۳	۹
کم	۰/۰۸۴	۰/۰۹	۰/۰۸۶	۰/۰۶۶	۰/۰۹۶	۱۰
کم	۰/۳۲۷	۰/۳۱۹	۰/۳۴۹	۰/۳۰۹	۰/۳۳۱	۱۱
زیاد	۰/۷۰۴	۰/۸۶۳	۰/۷۰۵	۰/۷۶۰	۰/۴۸۷	۱۲
کم	۰/۱۴۹	۰/۱۷۱	۰/۱۶۷	۰/۱۳۶	۰/۱۲۲	۱۳
زیاد	۰/۹۵۸	۰/۹۶۵	۰/۹۶۱	۰/۹۴۷	۰/۹۶۲	۱۴
کم	۰/۰۶۰	۰/۰۸۲	۰/۰۴۳	۰/۰۴۱	۰/۰۷۶	کل

مأخذ: یافته‌های تحقیق

علیرغم این، ایران تنها در صادرات فرآورده‌های معدنی از مزیت نسبی آشکار شده ۷/۴۹ برخوردار می‌باشد که بخش اعظمی از مزیت نسبی ایران ناشی از صدور نفت و گاز می‌باشد. صرفنظر از مزیت‌دار نبودن کالاهای ایرانی در گروه‌های مختلف کالایی و تنها با توجه به برنامه‌ریزی‌های ایران برای ایجاد جهش صادراتی و با نگرش ایجاد بازار برای کالاهای قابل صدور و حمایت از صادرات، این مبحث بدون توجه داشتن به درجه تشابه زیاد در ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی، دنبال خواهد شد. بنابراین رویکرد قابل تعقیب در این قسمت از مقاله، به جای تحلیل درجه تشابه ترکیب صادرات ایران با واردات کره جنوبی، توجه به گرایش‌های بازار وارداتی کره جنوبی خواهد بود. توصیه‌های سیاستی در رویکرد جدید براساس چگونگی امکان توسعه همکاری‌های تجاری و با تأکید بر گسترش متقابل روابط تجاری بین دو کشور استوار خواهد بود.

براساس گزارشات مرکز تجارت بین‌الملل (ITC) عمده‌ترین اقلام وارداتی کره جنوبی در گروه کالایی تجهیزات الکترونیکی به ترتیب شامل دستگاه‌های برقی نظیر تلفن و تلگراف و اجزای آن (۵۱۱۰/۷ میلیون دلار)، رایانه و اجزای آن (۳۸۱۴/۸ میلیون دلار) و ماشین‌های اداری و تحریر (۳۷۰۱/۶ میلیون دلار) می‌باشد. در مقابل عمده‌ترین اقلام صادراتی ایران در گروه کالایی فوق به ترتیب دستگاه‌های برقی تلفن، تلگراف و اجزا و قطعات آن (۲/۴ میلیون دلار) رایانه و اجزای آن (۰/۶ میلیون دلار) و ماشین‌های اداری و تحریر (۰/۲ میلیون دلار) می‌باشد. همانطوری که مشاهده می‌شود میزان صادرات ایران در مقایسه با اندازه بازار کره جنوبی بسیار کم می‌باشد.

همچنین عمده‌ترین اقلام وارداتی کره جنوبی^{۳۴} در زمینه محصولات چرمی به ترتیب چرم‌های گاوی، گوسفندی و بز (۴۹۰/۶ میلیون دلار)، کفش‌های چرمی (۲۷۴/۴ میلیون دلار)، کیف‌های دستی از چرم (۱۴۶/۷ میلیون دلار) بوده که رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که ایران نه تنها در صادرات فرآورده‌های چرمی از مزیت نسبی برخوردار نمی‌باشد، بلکه عملکرد تجاری آن در مقایسه با سایر کشورها اصلاً رضایت بخش نبوده و رتبه عملکرد تجاری کره جنوبی در مقایسه با سایر کشورها شش است.

نگاهی به عمده‌ترین اقلام وارداتی کره جنوبی در گروه کالایی پوشاک نشان می‌دهد که بیشترین اقلام وارداتی پوشاک این کشور^{۳۵} شامل لباس روی پسرانه و مردانه (۸۶۳/۶ میلیون دلار)، لباس روی زنانه و دخترانه (۲۲۲/۳ میلیون دلار) می‌باشد؛ در صورتی که عمده‌ترین اقلام صادراتی ایران در این گروه کالاهایی شامل لباس روی پسرانه و مردانه (۲۳/۴ میلیون دلار) است. با توجه به عدم مزیت نسبی ایران در صادرات پوشاک و مزیت نسبی کره جنوبی در صادرات پوشاک، توسعه همکاری‌های دوجانبه بین ایران و کره در قالب سرمایه‌گذاری‌های مشترک و امکان ایجاد فن‌آوری‌های لازم در این بخش کاملاً می‌تواند برای توسعه صادرات کشور مثمر ثمر باشد.

۳۴. کد کالایی فوق برحسب طبقه‌بندی مرکز تجارت بین‌الملل (S.I.T.C) به ترتیب ۶۱۱، ۸۵۱ و ۸۳۱ می‌باشد.

۳۵. کد کالایی فوق طبق طبقه‌بندی S.I.T.C به ترتیب ۸۴۱ و ۸۴۲ می‌باشد.

همانطور که در جدول شماره (۶) نشان داده شد، تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در گروه‌های کالایی نظیر فرآورده‌های شیمیایی (۰/۵۹۶) مصنوعات اساسی و فلزات اساسی (۰/۵۸۹) و ماشین آلات غیر الکترونیکی (۰/۵۳۹) در حد متوسط بوده است. با این حال ایران در هیچ یک از گروه‌های کالایی فوق‌الاولاً از مزیت نسبی آشکار شده‌ای برخوردار نمی‌باشد و ثانیاً عملکرد تجاری آن در مقایسه با سایر کشورها در حد انتظار نبوده است. در صورتی که کره جنوبی در بسیاری از اقلام فوق از حیث عملکرد تجاری در مقایسه با سایر کشورها از جایگاه بسیار خوبی برخوردار می‌باشد. لیکن صرفنظر از مزیت نسبی و عملکرد تجاری ایران در گروه‌های کالایی فوق، کره جنوبی یکی از بازارهای بسیار خوب برای صادرات ایران برحسب هر یک از گروه‌های کالایی محسوب می‌گردد که زمینه‌ساز برای سرمایه‌گذاری‌های مشترک و یا انعقاد قراردادهای همکاری‌های فنی در زمینه‌های گوناگون و ترغیب طرف‌های تجاری کره‌ای در مذاکرات تجاری به واردات بیشتر می‌تواند در این خصوص بسیار کارساز باشد.

نگاهی به ترکیب واردات کره جنوبی در گروه کالایی محصولات شیمیایی نشان می‌دهد که عمده‌ترین اقلام وارداتی این کشور از این گروه کالایی^{۳۶} شامل گرافیت مصنوعی و انواع ذغال برای مصارف صنعتی (۱۷۶۵/۷ میلیون دلار)، هیدروکربورها (۱۲۸۲/۳ میلیون دلار) ترکیبات آلی معدنی، گوگردی و جیوه‌ای (۱۱۱۷/۸ میلیون دلار)، الکل‌های غیرحلقوی و مشتقات هالوژنه (۱۰۳۸/۴ میلیون دلار)، سایر مواد شیمیایی (۷۸۸/۵ میلیون دلار)، می‌باشد که به ترتیب رتبه‌های اول تا پنجم را به خود اختصاص داده‌اند. در صورتی که عمده‌ترین اقلام صادراتی ایران برحسب اقلام وارداتی کره جنوبی^{۳۷} شامل هیدروکربورها (۸۹/۳ میلیون دلار)، محصولات شیمیایی غیرآلی (۳۹/۴ میلیون دلار)، فرآورده‌های شوینده (۳۶/۰ میلیون دلار)، عصاره‌های دباغی و رنگرزی (۳۳/۶ میلیون دلار) و مشتقات هالوژنه و سولفونه (۲۸/۱ میلیون دلار) می‌باشند که رتبه‌های اول تا پنج را از گروه کالایی فرآورده‌های شیمیایی به خود اختصاص داده‌اند. بدین ترتیب با توجه به

۳۶. کد کالایی طبق طبقه‌بندی S.I.T.C به ترتیب ۵۹۸، ۵۱۱، ۵۱۵، ۵۱۲، ۵۷۵ می‌باشد.

۳۷. کد کالایی به ترتیب شامل ۵۱۱، ۵۲۲، ۵۵۴، ۵۳۲ و ۵۱۶ می‌باشد.

اندازه بازار کره جنوبی و تشابه تجاری دو کشور، توسعه همکاری‌های تجاری در گروه‌های کالایی نظیر هیدروکربورها، قابل توصیه است. همانطوری که قبلاً اشاره شد شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در گروه کالایی مصنوعات اساسی و فلزات در حد متوسط می‌باشد. این در حالی است که رتبه عملکرد تجاری ایران در خصوص مصنوعات اساسی و فلزات معدنی در مقایسه با ۱۲۰ کشور رتبه ۶۰ بوده و علاوه بر این از مزیت نسبی آشکار شده ۰/۳۵ برخوردار بوده است. آنچه که مسلم است علیرغم آنکه شدت تشابه ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در حد متوسط بوده است، ولی ایران در خصوص صادرات فلزات اساسی و مصنوعات کارخانه‌ای از عملکرد خوبی برای ترغیب کشور کره جنوبی نسبت به افزایش واردات خود از ایران برخوردار نبوده است. هر چند که در طی سالهای اخیر روند عملکرد تجاری ایران در این گروه کالایی در مقایسه با سایر کشورها، از وضعیت بهتری برخوردار بوده است و این مسئله جایگاه چانه‌زنی و گسترش مذاکرات تجاری برای ترغیب تجار کره جنوبی به واردات فلزات اساسی از ایران را بسیار اهمیت می‌بخشد.

آنچه که مسلم است جایگاه برخی کالاها در ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی تا حدود زیادی شبیه به هم می‌باشند که این مسئله بر شدت تشابه تجارت بین دو کشور بی‌تأثیر نیست. نگاهی به ترکیب وارداتی کره جنوبی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۰ عمده‌ترین اقلام وارداتی کره جنوبی^{۳۸} شامل ورق و میلله آلومینیومی (۱۹۱۹/۴ میلیون دلار)، مفتول و میلله‌های آهنی یا فولادی (میلله گرد) (۱۶۱۲/۵)، مس (۱۳۶۲/۱ میلیون دلار)، آلیاژهای آهنی (۱۰۲۸/۹) و شمش و توده آهنی و فولاد (۷۶۰/۲ میلیون دلار) می‌باشد که به ترتیب بالاترین سهم را از کل واردات مصنوعات اساسی به خود اختصاص داده‌اند. در صورتی که عمده‌ترین اقلام صادراتی ایران^{۳۹} در این گروه کالایی شامل شمش و توده آهن و فولاد (۱۳۱/۶ میلیون دلار)، مس (۹۲/۷ میلیون دلار)، میلله گرد (۷۰/۹ میلیون دلار)، سنگ آهنک و سیمان (۶۵/۷ میلیون دلار) و ورق میلله آلومینیومی (۳۴/۵ میلیون دلار)،

۳۸. کد کالایی به ترتیب ۶۸۴، ۶۷۳، ۶۸۲، ۶۷۱ و ۶۷۲ می‌باشد.

۳۹. کد کالایی به ترتیب ۶۷۲، ۶۸۲، ۶۷۳، ۶۶۱، ۶۸۴ می‌باشد. برای اطلاع بیشتر به ضمیمه مراجعه شود.

بوده است. به نظر می‌رسد که با توجه به اندازه بازار کره جنوبی و شدت تشابه صادرات ایران و واردات کره جنوبی، توسعه همکاری‌های تجاری در گروه کالایی نظیر انواع ورق، میله‌های آلومینیومی، انواع شمش فولاد، میله گرد و انواع مس، در قالب سرمایه‌گذاری‌های مشترک و توافقات GSP تا حدود زیادی بر گسترش صادرات ایران در این گروه‌های کالایی مؤثر باشد.

یکی دیگر از گروه‌های کالایی که شدت تشابه ساختار صادرات ایران و واردات کره جنوبی در آن در حد متوسط می‌باشد، گروه کالایی ماشین‌آلات غیرالکترونیکی می‌باشد. هر چند که ایران در صادرات این قبیل کالاها از مزیت نسبی و عملکرد تجاری مناسبی برخوردار نیست، اما رتبه عملکرد تجاری کره جنوبی در این گروه کالایی در مقایسه با ۹۴ کشور جهان با رتبه ۱۸ در مقایسه با سایر گروه‌های کالایی پایینتر بوده و این گروه کالایی در میان صادرات کره جنوبی دارای مزیت نسبی آشکار شده قابل توجهی نیز نمی‌باشد. با این حال عمده‌ترین اقلام وارداتی کره جنوبی^{۴۰} در گروه کالایی فوق به ترتیب شامل ماشین ابزار و ادوات مکانیکی برای کار کردن روی سنگ (۴۱۱۲/۸ میلیون دلار)، تلمبه و کمپرسور (۱۰۹۳/۳ میلیون دلار)، دستگاهها و ادوات کشاورزی (۱۰۳۳/۳ میلیون دلار)، موتور و اجزاء و قطعات هواپیما (۹۸۹/۳ میلیون دلار) و دستگاههای تولید گاز اکسیژن (۹۱۶ میلیون دلار) می‌باشد؛ در حالی که عمده‌ترین اقلام صادراتی ایران در گروه کالایی فوق به ترتیب^{۴۱} شامل شاسی‌های ریخته‌گری (۶/۹ میلیون دلار)، انواع شیر و دستگاههای کنترل جریان سیالها (۶/۵ میلیون دلار)، ماشین‌های استخراج، خاک‌ریزی، خاک‌برداری (۵/۹ میلیون دلار)، شیر و اتصالات لوله (۵/۶ میلیون دلار)، موتور و اجزاء قطعات هواپیما (۲/۶ میلیون دلار) می‌باشد.

بدین ترتیب با توجه به اندازه بازار کره جنوبی و شدت تشابه در ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی، به نظر می‌رسد که توسعه روابط تجاری بین دو کشور ایران و

۴۰. کد کالایی برحسب S.I.T.C به ترتیب ۷۲۸، ۷۴۳، ۷۲۱، ۷۱۳، ۷۴۱ می‌باشد.

۴۱. کد کالایی طبق طبقه‌بندی مرکز تجارت بین‌الملل ۷۴۹، ۷۴۱، ۷۲۳، ۷۴۷ و ۷۱۳ می‌باشد. برای اطلاعات بیشتر به ضمیمه آخر متن مراجعه شود.

کره جنوبی در گروه‌های کالایی شامل انواع شیر و دستگاه‌های کنترل جریان سیال و اجزاء و متعلقات هواپیما، در قالب موافقت‌نامه‌های تجاری دو جانبه قابل توجه باشد. لیکن به جهت عملکرد پایین این کشور در تجارت گروه کالایی فوق سرمایه‌گذاری مشترک بین دو کشور توصیه نمی‌شود.

همانطوری که در جدول شماره (۶) نشان داده شد، شدت تشابه ترکیب صادراتی ایران و واردات کره جنوبی در گروه‌های کالایی نظیر تجهیزات حمل و نقل (۰/۲۲۷)، فرآورده‌های غذایی فرآوری شده (۰/۲۷۶)، چوب و محصولات چوبی (۰/۲۲۷)، محصولات خام غذایی (۰/۱۶۷)، کالاهای متفرقه صنعتی (۰/۱۴۹)، قطعات الکترونیکی (۰/۰۸۴) منسوجات (۰/۰۳۸) بسیار پایین می‌باشد.

به عبارت دیگر ترکیب صادرات ایران و واردات کره جنوبی در گروه کالایی فوق چندان همگونی ندارد. لیکن به جهت عملکرد تجاری بسیار خوب کره جنوبی در گروه‌های کالایی نظیر قطعات الکترونیکی، تجهیزات حمل و نقل و منسوجات، توسعه همکاری‌های اقتصادی بین دو کشور در این قبیل گروه کالایی در قالب جذب امکانات فناوری از این کشور و تشویق کره جنوبی به انجام سرمایه‌گذاری‌های مشترک بیشتر توصیه می‌شود.

جمع‌بندی و ملاحظات

با توجه به تجارب شرکت‌های کره‌ای در تولید و صادرات وسایل الکترونیکی به نظر می‌رسد که توسعه سرمایه‌گذاری‌های مشترک با جهت‌گیری تولید کالاهای قابل صدور در زمینه تجهیزات الکترونیکی، بین دو کشور ایران و کره جنوبی نقش مؤثری در رشد صادرات کشور داشته باشد.

با توجه به جاذبه‌های بازار کره جنوبی، به خصوص در زمینه چرم‌های گاو و گوسفندی، کفش‌های چرمی و کیف‌های دستی از چرم، همکاری در سرمایه‌گذاری‌های مشترک در این زمینه نیز می‌توان نقش مؤثری در ایجاد مزیت نسبی برای این محصولات و گسترش صادرات فرآورده‌های چرمی ایران به بازارهای جهانی و از جمله کره جنوبی، داشته باشد.

با توجه به اندازه بازار کره جنوبی و شدت تشابه صادرات ایران و واردات کره جنوبی توسعه همکاری های تجاری در گروه کالایی فلزات اساس و ماشین ابزار نظیر دستگاههای کنترل جریان سیال و اجزاء و قطعات متعلقات هواپیما در قالب موافقت نامه های تجاری دو جانبه توصیه می شود. نتایج جزئی تر به دست آمده در جدول شماره (۷) ارائه شده است.

جدول شماره ۷- توصیه های سیاستی در هر یک از گروههای کالایی

نوع همکاری ایران با کره جنوبی	زمینه های همکاری بر حسب گروه کالایی
<ul style="list-style-type: none"> - واردات اجزاء و قطعات آن - استفاده از خدمات مشاوره ای شرکت های بزرگ کره ای در نصب و راه اندازی خط تولید تجهیزات الکترونیکی در کشور 	<ul style="list-style-type: none"> ۱- تجهیزات الکترونیکی - تجهیزات الکترونیکی نظیر تلفن، تلگراف و تلکس و اجزای قطعات آن - رایانه و اجزای آن - قطعات مجزا و لوازم ماشین های دفتری - گیرنده های تلویزیون
<ul style="list-style-type: none"> سرمایه گذاری مشترک در صنایع الکترونیکی ایران 	<ul style="list-style-type: none"> ۲- قطعات الکترونیکی - تجهیزات مربوط به قطع توزیع، حراست و انشعاب اتصال جریان برق - ترانزیستورها و آلات همانند نیمه هادی - دستگاههای برقی طبی - قطعات عایق برای ماشین ها و دستگاههای برقی - ابزارهای الکترومکانیک
<ul style="list-style-type: none"> سرمایه گذاری مشترک در صنعت نساجی ایران بخصوص در تولید مواد اولیه صنایع نساجی 	<ul style="list-style-type: none"> ۳- منسوجات - منسوجات - انواع الیاف و نخ پنبه آماده نشده برای خرده فروشی ها - منسوجات منحصراً از پشم یا کرک - منسوجات بافته شده
<ul style="list-style-type: none"> سرمایه گذاری مشترک در صنعت چرم و انتقال فناوری به ایران 	<ul style="list-style-type: none"> ۴- چرم و محصولات چرمی
<ul style="list-style-type: none"> سرمایه گذاری های مشترک در زمینه حمل و نقل کالا بخصوص در خصوص ساخت کشتی و قایق و استفاده از خدمات مشاوره ای کره ای ها در بخش حمل و نقل کشور 	<ul style="list-style-type: none"> ۵- حمل و نقل کالا - کشتی و قایق - وسایل نقلیه موتوری
<ul style="list-style-type: none"> ۱- استفاده از موافقت نامه های تعرفه ترجیحی 	۶- پوشاک
	۷- فرآورده های شیمیایی
	۸- فلزات و مصنوعات اساسی

مأخذ: یافته های تحقیق

منابع

۱. فهیمی فر، جمشید (۱۳۷۵)؛ راهنمای صادرات به کره جنوبی، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
۲. کریمی درمنی، زهره (۱۳۷۷)؛ برآورد درجه تکمیل تشابه تجارت میان اعضای اکو و شورای همکاری خلیج فارس، تهران: دانشگاه الزهراء، پایان نامه کارشناسی ارشد.
۳. هاشمیان، مسعود و یوسف حسن پور (۱۳۷۸)؛ "بررسی توانمندی‌های صنعتی کره جنوبی و ایران: زمینه‌های همکاری مشترک"، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۱۳، ص ۵۵-۹۴.
4. Abdalla, Adil (1997); **The Import of Euro-Mediterranean Partnerships on Trade Interests of the OIC Countries**. SESRTC, Ankara.
5. Arie Armon and Ariel Spirak (1996); "The potential for Trade Between Israel, The Palestinians and Jordan", **The World Economy**, Vol. 19, No 1.
6. Linneman and Van Beers (1988); "Measures of Export-Import Similarity and the linger Hypothesis Once gain," **Weltwirtsch afteliches Archives**, 121, pp. 990-958.
7. World bank, world Development Indicators, 2002.
8. <http://www.IRTP.com/farsi/references/sabtr9/11.htm>
9. <http://www.worldbank.org>
10. <http://www.heritage.org>
11. <http://www.Intracen.org>
12. <http://www.Unido.org>
13. <http://www.Imf.org>